

підвищення культури відносин між учителем та колективом, між учителем і вихованцем. Важливим завданням педагога він вважав виховання гуманності в учнів, яке залежить від здатності вчителя розкрити у дітей внутрішні механізми, навчити їх співчувати, емоційно відчувати іншу людину і, головне, творити добро.

У той же час треба зазначити, що обґрунтована та практично застосована В.О. Сухомлинським модель гуманістично спрямованого педагогічного процесу та деякі з порад стосовно професійної підготовки вихователя й вчителя, ще залишаються не реалізованими на практиці. Основою такого процесу були не форми й методи, і навіть не пріоритетність засвоєних знань, а перш за все, особистість вихованця, неповторність його внутрішнього „Я” та гуманне відношення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антоненць М. З любов'ю до дитини-людини (В.О. Сухомлинський про професійно-педагогічну підготовку вчителя) / М. Антоненць // Рідна школа. – 2011. – №2. – С. 7-9.
2. Мазоха Д.С. Гармонія творення людини: Гуманізм педагогіки В.О. Сухомлинського в нове тисячоліття: монографія / Д.С. Мазоха. – К.: Навч. посібники, 2000. – 112 с.
3. Сухомлинський В.О. Серце віддаю дітям. Вибрані твори: В 5-ти т. / В. О. Сухомлинський. – Т. 3. – К.: Рад. школа, 1977. – С. 5-279.

СТАТЕВОРОЛЬОВА СОЦІАЛІЗАЦІЯ ДІТЕЙ ІЗ ПОРУШЕННЯМ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Криворотько А.О., асистент, Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара, м. Дніпро, Україна

Актуальність проблеми статевої соціалізації полягає не лише у тому, що дітям із порушенням інтелектуального розвитку важко самостійно засвоїти та осмислити спектр питань у міжстатевих стосунках, але й через фактори соціального середовища, зокрема стосунками між батьками учнів, пропагандою в засобах масової інформації зразків поведінки «справжніх чоловіків і жінок», відсутністю науково обґрунтованої та впроваджуваної програми статевого виховання. Внаслідок цього в учнів із порушенням інтелектуального розвитку формується неадекватне уявлення про статевою поведінку, характерну для своєї та протилежної статі, виникають дисгармонії в розвитку якостей, що визначаються як «маскулінність» і «фемінність».

Результати теоретичного дослідження свідчать, що проблема статевої соціалізації учнів із порушенням інтелектуального розвитку знайшла своє відображення у багатьох сучасних дослідженнях таких науковців, як: Б. Алексієв, Р. Белз, Н. Белопольська, Е. Еріксон, Н. Зимівець, Е. Іглі, С.

Лукомська, А. Мухіна, Н. Носов, А. Палій, Т. Парсон, Л. Столярчук, Н. Тарасенко, Л. Шипіцина та ін.

Статеворольова соціалізація – це організований і цілеспрямований процес формування знання про проблеми статі, статевої моралі, сексуальне спілкування, поглядів і переконань, що забезпечують позитивне ставлення до представників протилежної статі і культуру статевої поведінки, реальним показником яких є практичні дії у міжстатевому спілкуванні і сексуальному житті, що відповідають нормам моралі [2].

Погоджуючись із А. Палієм [1] ми вважаємо, що в дітей повинні виховати такі компоненти статевої свідомості:

- статева ідентифікація (зарахування себе до певної статі);
- статеве маркування (розпізнавання статі інших);
- стеворольові уявлення (уявлення про притаманні статі якості й поведінку);
- стеворольові цінності і переваги (засвоєння і прийняття притаманних статі форм поведінки);
- статеві ролі (засвоєння соціокультурних стеворольових атрибутів - гендеру);
- стеворольова орієнтація (спрямованість на засвоєння притаманних статі ролей, цінностей, форм поведінки тощо);
- стеворольова поведінка (реалізація стевих ролей в усіх формах життєдіяльності).

Ці компоненти стеворольової соціалізації формуються в такій послідовності:

- первинне сприйняття інформації (мовна теорія), яка сприяє формуванню первинної стевної ідентичності;
- ідентичність сприймання подальшої інформації і наслідки, в процесі чого формуються стеворольові уявлення, засвоюються й інтеріоризуються статеві ролі, які у віці 5-6 років утворюють єдину зі стевною ідентичністю систему «роль – ідентичність».
- надалі статеві ролі й стеві ідентичності функціонують в системі зворотних зв'язків, підкріплюючи і компенсуючи одна одну [1].

В свою чергу стеворольова соціалізація відбувається в рамках стевого виховання, яке передбачає формування в учнів навичок спілкування й співробітництва з представниками протилежної статі, виховання культури стосунків статей, стеве просвітництво (дитина повинна отримати повну інформацію про зміни, які відбуваються в її організмі в період стевого дозрівання, про сексуальність, про шкоду раннього стевого життя), допомогу в освоєнні стевих ролей і способів саморегуляції стеворольової поведінки [1].

Таким чином, ми прийшли до думки про створення програм з використанням вище вказаних компонентів, які забезпечать учням із порушенням інтелектуального розвитку цілісну стеворольову соціалізацію.

Література

1. Палій А. А. Диференціальна психологія: навч. посіб. / А. А. Палій. – К.: Академвидав, 2010. – 432 с.
2. Кравець В. П. Статева соціалізація дітей і підлітків: закономірності та гендерні особливості : Монографія / В. П. Кравець. – Тернопіль : ТНПУ, 2008. – 476 с.

УДК 016:376-056.26(477)

**РОЗБУДОВА ІНКЛЮЗИВНОГО СЕРЕДОВИЩА В УКРАЇНІ: СУЧАСНІ
ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ**

Крижановська Т.В., доктор медичних наук, професор, професор кафедри
загальної, спеціальної педагогіки, реабілітації та інклюзивної освіти
(КВНЗ Дніпровська Академія неперервної післядипломної педагогічної освіти)

За останнє десятиліття соціальна політика багатьох європейських країн щодо осіб з обмеженими можливостями життєдіяльності (ОМЖ) зазнала суттєвих змін. Україна ратифікувала Конвенцію про права інвалідів, прийняту ООН в 2006р, і цим затвердила «зміну парадигми» у відношенні підходів до осіб з ОМЖ. Зі зміною концептуальних основ спеціальної освіти – виникла необхідність по-новому вирішувати питання соціалізації дітей з ОМЖ: інтеграція чи інклюзивна освіта, питання можливості вибору батьками форми навчання, типу і виду освітньої установи для своєї дитини, питання розвитку психолого-медико-педагогічного (ПМП) супроводу дитини та її сім'ї в процесі виховання і навчання.

Введення інтеграції (інклюзії) в освітню практику ЗНЗ виявило ряд проблем, найважливіші з яких наступні: неготовність учителя загальноосвітньої школи (ЗНЗ) до нового виду професійної діяльності; неможливість реалізувати інклюзивне навчання адміністративним рішенням і шляхом простого переведення дітей з ОМЖ зі спеціальної школи в масову; необхідність значної і тривалої організаційно-методичної роботи з цими дітьми. Необхідно також підкреслити, що інтеграція дітей з ОМЖ в ЗНЗ, повинна відбуватися з урахуванням рівня розвитку кожної дитини і забезпеченням реального вибору моделі інтеграції [1].

У зв'язку з цим важливо було б розробити інтеграційну концепцію, яка відобразить перехід від «когнітивного» поділу дітей на категорії за видами порушень у розвитку до розуміння і обліку характеру вимог, що пред'являються до такої дитини оточуючим соціумом. Особливого значення набуває організація не тільки і не стільки спільної провідною для певного віку діяльності (ігрової, навчальної), скільки спільного світу життя дітей. Інклюзія ґрунтується на ідеях єдиного освітнього простору для всіх дітей, в якому є різні освітні маршрути, це не адаптація учнів з ОМЖ до труднощів у навчанні в масовій школі, а реформування всієї школи і пошук інших педагогічних підходів до навчання, які найбільш повно враховували б особливі освітні потреби учнів з ОМЖ.